

N:o 27.

Af Herr J. W. Lundqvist: Derom, att folkskolelärares löner må utbetalas af statsmedel.

Utan tvifvel är statens uppgift att tillförsäkra hvarje medborgare ett ostördt åtnjutande af dess i lag bestämda rättigheter och befrämja medborgarnes sanna väl. För vinnande af detta mål, är bland fiender att härvid bekämpa ovedersägligen okunnigheten en bland de svåraste, hvilken under alla tider har varit ett folks olycka, enär den hindrar medborgaren såväl att inse och fullgöra sina förbindelser, som att på ett rätt sätt begagna sig af sina rättigheter. Ett folks lyckliga framtid är derföre beroende på den grad af allmän medborgerlig bildning det samma uppnår. Vid sådant förhållande, och då staten underhåller högre undervisningsanstalter, måste det äfven vara dess angelägna pligt att tillse, att, för den stora massan af folket, riklig och god undervisning erbjudes. 1842 års folkskolestadga påbjuder, att i hvarje stads församling och i hvarje socken på landet bör finnas minst en, helst fast, skola, med vederbörligen vid seminarium godkänd lärare, dock kunna flera socknar i ett pastorat förena sig om en skola och att hvarje barn i skolåldern är skyldigt att gå i skolan. Detta påbud har verkat ofantligt mycket godt och är af stor och välsignelserik betydelse för vårt svenska folk. Erfarenheten har ock visat, att i samma mån staten har tagit folkskolans sak om hand, den i samma mån har utvecklats och förbättrats. De svåraste brister, som ännu i de flesta fall vidhänga skolan, är barnens ojemna och oordentliga skolgång, detta i synnerhet på landsbygden, der barnen oftast ha för lång väg, och der vägarne under vissa årstider äro sådana, att barnen icke med bästa vilja kunna komma till skolan. Detta kunde afhjelpas, om hvarje kommun eller socken mäktade att underhålla efter behovet nödiga skolor. Men ty värr hafva på många ställen socknar, inom samma pastorat, måst förena sig om en skola, då omkostnaderna

eljest hade blifvit allt för tryckande; att detta för mycket förlamar skolan, på det uppväxande släktets bekostnad, kan väl ingen bestrida, och man hyser berättigade anspråk på att staten ytterligare skall komma med sin hjälp, för att underlätta kommunernas sträfvanden att erhålla behöfliga skolor. Att större lifaktighet för folkskoleväsendets utveckling har börjat visa sig, sedan staten öfvertog de två tredjedelarne af lärarnes kontanta aflöning, bör villigt erkännas; men tacksamt erkännande denna statsmakternas nitälskan, återstår ännu mycket att önska, helst den fortgående utvecklingen inom det politiska, sociala och ekonomiska området allt för fort ökar behovet af allmän folkbildning.

Då, som jag redan förut har yttrat, kommunerna icke mäktat att fylla behovet af nödiga folkskolor, enär den förut tryckta jordbrukaren måste med svett och möda utgöra: rotering, grundskatter, vägunderhåll, skjutsväsendet, afgifter till presterskapet, fattigvård, kommunalutskylder och förutom byggnad och underhåll af skolhus samt anskaffning af skolmateriel, mer än halfva aflöningen till folkskolans lärare (man bör komma i håg att af statsanslaget till skollärarynes aflöning afdrag göres till dessas pensionering) bilda detta för landskommunerna, som icke hafva några nämnvärda inkomster att påräkna, vare sig af bränviuskatter eller annat, rätt anseliga utgifter, då dertill kommer att, för upprätthållandet af skolväsendet, de små kommunerna merendels drabbas af större utgifter än de stora. För vinnande af ett ordnad folkskoleväsende, och på det att kostnaderna därför måtte närma sig lösningen till en *rättvis* fördelning, vore önskligt att staten öfvertoge hela aflöningen för folkskolans lärare.

Visserligen invändes, att skolan bör vara en kommunens och icke statens angelägenhet, och att kommunen måste hafva större intresse för skolan, om den grundar sig på dess fria beslut: detta är fraser, som jag bestrider. Folkskolan är och förblifver lika mycket statens högsta angelägenhet för folkbildningen, som de mångfaldigt dyrare elementarläroverken med flera dylika inrättningar äro för den högre bildningen, och då staten aflönar en mängd tjenstemän för att uppsöka och bestraffa dem, som bryta mot dess lagar, bör den icke då ännu förr aflöna de män, som arbeta på borttagandet af lagbrottens orsak, okunnigheten?

På grund af hvad jag sålunda haft äran anföra, vågar jag endast anhålla:
att Riksdagen för sin del ville besluta, det samtliga folkskolelärarynes aflöningar oafkortade utbetalas af statsmedlen, utom stadgadt husrum, vedbrand, kofoder och planteringsland, samt att Riksdagen härtill lemna nödigt anslag.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhåller jag vördsamt.
Stockholm den 22 Januari 1878.

J. W. Lundqvist,
från Skaraborgs län.